

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2005 m. birželio 14 d.

**Lietuvos banko prašymu
dėl euro įvedimo įstatymo projekto**

(CON/2005/21)

Įžanga

1. 2005 m. gegužės 9 d. Europos centrinis bankas (ECB) gavo Lietuvos banko prašymą pateikti nuomonę dėl Lietuvos Respublikos euro įvedimo Lietuvos Respublikoje įstatymo projekto (toliau – įstatymo projektas).
2. ECB kompetencija teikti nuomonę yra grindžiama Europos bendrijos steigimo sutarties 105 straipsnio 4 dalimi ir 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimo 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos centriniu banku teisės akto projekto nuostatų klausimais¹ 2 straipsnio 1 dalies pirmosiomis trimis įtraukomis, kadangi įstatymo projektas yra susijęs su pinigų klausimais, mokėjimo priemonėmis ir su Lietuvos banko uždaviniais, tiek, kiek jis nustato Lietuvos bankui tam tikras pareigas. Vadovaudamasi Europos centrinio banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmu sakiniu, Valdančioji taryba priėmė šią nuomonę.

Įstatymo projekto struktūra ir apimtis

3. Įstatymo projektas apima platų temų ratą, siekiant užtikrinti sklandų euro įvedimą Lietuvoje. Jis pakeičia arba iš dalies pakeičia esamus pinigų įstatymus ir reglamentuoja klausimus, susijusius su euro įvedimu Lietuvoje.
4. Konkrečiai, įstatymo projektas numato: (i) euro kaip Lietuvos piniginio vieneto įvedimą ir eurų banknotų ir monetų tapimą teisėta mokėjimo priemone Lietuvoje, (ii) eurų banknotų ir monetų bei euro centų monetų atvaizdų skelbimą, (iii) Lietuvos litų keitimą į eurus, (iv) klientų sąskaitų sumų litais perskaičiavimą į eurus, (v) kad visos nuorodos į litus Lietuvos teisės aktuose, sutartyse ir kituose dokumentuose pakeičiamos nuorodomis į eurus, (vi) kad nuorodos į nacionalines tarpbankines orientacines normas pakeičiamos nuorodomis į EONIA ir EURIBOR, (vii) vertybinių popierių nominalios vertės pakeitimą, (viii) dvigubą kainų nurodymą, (ix) susidėvėjusių litų ir eurų, taip pat išimtų iš apyvartos litų keitimą, (x) litų išėmimą iš apyvartos ir litų kaip teisėtos mokėjimo priemonės statuso tęsimą 15 kalendorinių dienų po euro įvedimo dienos, (xi) kad atsakomybę už įstatymo projekto pažeidimus nustato Lietuvos teisė ir (xii) laikiną tam tikrų įstatymų, susijusių su

¹ OL L 189, 1998 7 3, p. 42.

litu, galiojimą. Įstatymo projektas taip pat: (i) mini neatšaukiamai fiksuotą euro ir lito perskaičiavimo kursą bei nustato papildomas apvalinimo taisykles, (ii) nurodo Lietuvos Vyriausybei parengti įstatymo projekto įgyvendinimui reikalingus įstatymus, (iii) paveda Lietuvos Vyriausybei priimti teisės aktus darbo ir socialinės apsaugos teisės srityse, siekiant eurais išreikšti atitinkamas pinigines sumas litais, (iv) siūlo Lietuvos Vyriausybei, Lietuvos bankui, Vertybinių popierių komisijai, Draudimo priežiūros komisijai ir kitoms institucijoms parengti teisės aktus, rekomendacijas ir paaiškinimus, susijusius su euro įvedimu, (v) panaikina Lito patikimumo įstatymą.

Įstatymo projekto priedas išvardija Bendrijos teisės aktus, kurie bus įgyvendinti priimant įstatymo projektą. ECB supranta, kad tokio priedo įtraukimas atitinka įstatymų leidybos praktiką Lietuvoje. Įstatymo projekte nenustatyta jo įsigaliojimo data. Vietoj to, įstatymo projekto 16 straipsnio 1 dalyje yra tuščia nuoroda, leidžianti suprasti, kad ši data bus įrašyta vėliau.

5. Įstatymo projekto 2 straipsnis apibrėžia šias tris sąvokas: (i) euro įvedimo dieną; (ii) neatšaukiamai fiksuotą euro ir lito perskaičiavimo kursą ir (iii) litų keitimą į eurus. Pirma, euro įvedimo diena yra apibrėžiama kaip diena, nustatyta Tarybos sprendimu panaikinti išlygą dėl Lietuvos pagal Sutarties 122 straipsnio 2 dalyje nustatytą procedūrą. Antra, neatšaukiamai fiksuotas euro ir lito perskaičiavimo kursas apibrėžiamas kaip euro ir lito kursas, nustatytas Tarybos sprendimu pagal Sutarties 123 straipsnio 5 dalyje nustatytą procedūrą. Trečia, litų keitimas į eurus yra aiškinamas kaip litų banknotų ir monetų bei lito centų monetų pakeitimas į eurų banknotus ir monetas bei euro centų monetas arba įskaitymas į kliento sąskaitą, taikant neatšaukiamai fiksuotą perskaičiavimo kursą.

Įstatymo projekto priėmimo laikas ir prielaidos

6. ECB pažymi, kad esami Bendrijos antrinės teisės aktai pinigų srityje, konkrečiai 1997 m. birželio 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1103/97 dėl tam tikrų nuostatų, susijusių su euro įvedimu², 1998 m. gegužės 3 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 974/98 dėl euro įvedimo³ ir 1998 m. gruodžio 31 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2866/98 dėl euro ir eurą įvedančių valstybių narių valiutų perskaičiavimo kursų⁴, nors esantys tiek dalyvaujančių, tiek nedalyvaujančių valstybių narių *acquis communautaire* dalimi, reglamentavo keitimą į eurą tik 11 tuometinių dalyvaujančių valstybių narių (o vėliau Graikijoje, kuri įsivedė eurą 2001 m. sausio 1 d.). Tačiau šie teisės aktai nereglamentuoja keitimo į eurą valstybėse narėse, įstojančiose į euro zoną vėlesniame etape. Atsižvelgdamas į tai, ECB pateikia savo pastabas dėl įstatymo projekto, atsižvelgdamas į šiuo metu galiojančius Bendrijos antrinius teisės aktus, ir ši nuomonė priimta nepažeidžiant jokių

² OL L 162, 1997 6 19, p. 1. Reglamentas su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2595/2000 (OL L 300, 2001 12 29, p. 1)

³ OL L 139, 1998 5 11, p. 1. Reglamentas su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2596/2000 (OL L 300, 2001 11 29, p. 2)

⁴ OL L 359, 1998 12 31, p. 1. Reglamentas su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 2000 m. birželio 19 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1478/2000 (OL L 167, 2000 7 7, p. 1)

būsimų Bendrijos teisės aktų, susijusių su euro įvedimu bet kurioje valstybėje narėje, kuriai šiuo metu yra taikoma išlyga.

7. ECB supranta, kad Lietuvos bankas tikisi, jog įstatymo projektas bus priimtas 2005 m. antrojoje pusėje, o įgyvendinantys teisės aktai – iki 2006 m. liepos 1 d. Tačiau, nors įstatymo projekto įsigaliojimo data įstatymo projekte yra palikta tuščia, numatyta, kad įstatymo projektas ir jį įgyvendinantys teisės aktai įsigalios tik panaikinus išlygą dėl Lietuvos. ECB supranta nacionalinės teisės aktų, papildančių Bendrijos teisės aktus pinigų srityje, priėmimo ankstyvame etape tikslą. Tačiau nereikėtų pamiršti, kad išimtinė kompetencija pinigų srityje dėl euro priklauso Bendrijai. Nacionaliniai teisės aktai pinigų srityje gali papildyti Bendrijos teisę tik tada, kai Bendrijos teisė tai numato, kaip tai buvo Reglamento (EB) Nr. 974/98 atveju. Todėl ECB preliminariai pastebi, kad, jo manymu, ta apimtimi, kuria įstatymo projektas siejasi su pinigų nuostatomis, priklausančiomis išimtinai Bendrijos kompetencijai, iš teisinės pusės būtų nepageidautina, o taip pat nepraktiška priimti įstatymo projektą iki tol, kol Taryba pati nepriims sprendimo, leidžiančio priimti Lietuvos nacionalinius teisės aktus dėl euro įvedimo, arba bent jau iki tol, kol Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje nebus paskelbtas atitinkamo Bendrijos teisės akto projektas. Ankstyvas įstatymo projekto priėmimas keltų riziką dėl jo neatitikimo būsimiems Bendrijos teisės aktams ir galėtų lemti nacionalinės teisės pritaikymo būtinybę, priėmus Bendrijos teisės aktus. Todėl pageidautinas tikslas suteikti daugiau teisinio apibrėžtumo būtų ne pasiektas, o veikiau būtų nuo jo nutolta.
8. Įstatymo projekto 13 straipsnis siūlo dvigubą 15 kalendorinių dienų apyvartą litų banknotams ir monetoms ir nustato, kad „litų banknotai ir monetos, litų centų monetos kaip teisėta ir privaloma priimti mokėjimo priemonė naudojami 15 kalendorinių dienų nuo euro įvedimo dienos“. Be to, nuo euro įvedimo dienos Lietuvos bankui ir komerciniams bankams, o taip pat užsienio bankų filialams bus draudžiama išduoti klientams litų banknotus ir monetas. Šiuo atžvilgiu ECB primena, kad Reglamento (EB) Nr. 974/98 15 straipsnis dėl nacionalinės valiutos vieneto banknotų ir monetų buvo parengtas tuo metu, kai eurų banknotų ir monetų dar nebuvo ir kai žmonės bei įmonės dar turėjo prisitaikyti ir priprasti prie naujos valiutos, tuo tarpu dabar situacija yra kitokia, kadangi eurų banknotai ir monetos yra plačiai paplitę valstybėse narėse, kurioms taikoma išlyga. Atsižvelgiant į pasikeitusią situaciją, taip pat tikėtina, kad Bendrijos teisė nenustatys dvigubo apyvartos laikotarpio arba nustatys labai trumpą laikotarpį.

Papildomai pastebėtina, kad Lietuvos valdžios institucijos turėtų išaiškinti tikslią įstatymo projekto 13 straipsnyje vartojamo žodžių junginio „kaip teisėta ir privaloma priimti mokėjimo priemonė naudojami“ reikšmę ir įvertinti, ar ši nuostata turi būti taikoma visiems fiziniams ir juridiniams asmenims.
9. ECB pažymi, kad nėra pasiūlyta jokių Lietuvos banko įstatymo ir Lietuvos Konstitucijos dalinių pakeitimų, siekiant Lietuvos teisės atitikimo Sutarčiai bei Europos centrinių bankų sistemos ir

Europos centrinio banko statutui. ECB savo Pranešime apie konvergenciją 2004⁵, nustatė įvairius Lietuvos teisinės konvergencijos aspektus, kuriuos Lietuvos institucijos turi spręsti dar gerokai prieš euro įvedimą Lietuvoje. Pažymėtina, kad ši nuomonė pirma laiko nesprenžia dėl pranešimų apie konvergenciją ateityje, kuriuos ECB privalo rengti pagal Sutarties 122 straipsnio 2 dalį.

Bendros valiutos pavadinimas

10. ECB pažymi, kad įstatymo projekto tekstas lietuvių kalba vienaskaitos vardininko linksnyje naudoja žodį „euras“, o ne „euro“. Šiuo atžvilgiu ECB norėtų priminti Lietuvos institucijoms, kad Reglamento (EB) Nr. 974/98 2 straipsnis nustato, jog „*dalyvaujančių valstybių narių valiuta yra euro*“⁶. Šio Reglamento 2 konstatuojamoji dalis pažymi, kad 1995 m. gruodžio 15 - 16 d. Madride Europos Vadovų Taryba nusprendė, kad „*bendros valiutos pavadinimas turi būti vienodas visomis oficialiomis Europos Sąjungos kalbomis atsižvelgiant į abėcėlių skirtumus*“⁷. Iš šių dviejų nuostatų visumos yra aišku, kad bendros valiutos pavadinimas yra „euro“, ir kad šis pavadinimas turėtų būti identiškas teisės aktuose, paskelbtuose visomis Bendrijos kalbomis. Be to, ECB norėtų pažymėti, kad, vadovaujantis Akto dėl stojimo sąlygų⁷ 5 straipsnio 3 dalimi, naujosios valstybės narės turi neginčijamą teisinę pareigą laikytis politinių susitarimų, kuriuos pasiekė Europos Vadovų Taryba. Todėl Madrido Europos Vadovų Tarybos išvados dėl bendros valiutos pavadinimo yra privalomos naujosioms valstybėms narėms, net jei jos ir nebuvo paminėtos Reglamento (EB) Nr. 974/98 konstatuojamojoje dalyje. Tik Bendrija, turėdama išimtinę kompetenciją pinigų srityje, nustato Bendros valiutos pavadinimą. Kadangi tai yra bendra valiuta ir siekiant užtikrinti jos akivaizdų vieningumą, euro pavadinimas turi būti identiškas vienaskaitos vardininko linksnyje visose Bendrijos kalbose. Remiantis šiomis teisinėmis aplinkybėmis ir atsižvelgiant į Bendrijos teisės viršenybę, ECB laikosi nuomonės, kad visuose nacionaliniuose teisės aktuose teisiškai būtina nuosekliai vartoti bendros valiutos pavadinimą „euro“ vienaskaitos vardininko linksnyje.

Bendrijos kompetencijos pinigų srityje pripažinimas

11. Įstatymo projekto 3 straipsnio 1 dalis nustato, kad euro yra piniginis vienetas Lietuvos Respublikoje nuo jo įvedimo dienos. Įstatymo projekto 3 straipsnio 2 dalis taip pat nustato, kad ECB ir nacionalinių centrinių bankų (NCB) išleisti eurų banknotai ir valstybių, kurių piniginis vienetas yra euras, išleistos eurų ir euro centų monetos Lietuvoje yra teisėta ir, laikantis Europos Sąjungos teisės reikalavimų, privaloma priimti mokėjimo priemonė.

Be to, įstatymo projekto 8 straipsnio 1 dalis nustato, kad nuorodos į litus nuo euro įvedimo Lietuvoje dienos yra laikomos nuorodomis į eurus visuose teisės aktuose, sutartyse ir kituose dokumentuose, kurie ir po euro įvedimo dienos galioja likusį jų galiojimo laikotarpį, ir kad dydžiai,

⁵ Skelbta 2004 m. spalio mėn. remiantis Sutarties 122 straipsnio 2 dalimi.

⁶ Žr. Reglamento (EB) Nr. 974/98 versiją anglų kalba ir visas kitas versijas oficialiomis kalbomis, išskyrus versiją graikų kalba.

⁷ Aktas dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sąlygų ir sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (OL L 236, 2003 9 23, p. 33).

išreikšti litais, yra laikomi dydžiais, išreikštais eurai, perskaičiuojant juos įstatymo projekte nustatyta tvarka.

Įstatymo projekto 3 straipsnis ir 8 straipsnio 1 dalis reiškia, kad litai yra pakeičiami į eurus. Šiuo atžvilgiu ECB norėtų pateikti šias pastabas, susijusias su Bendrijos reglamentų tiesioginiu taikymu.

12. ECB pažymi, kad pagal Sutarties 249 straipsnį Bendrijos reglamentas „yra privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse“. Dėl to Bendrijos reglamento nereikia perkelti į valstybių narių nacionalinę teisę⁸. Jeigu valstybė narė perkelia reglamentą į nacionalinę teisę, gali likti nežinomas tas faktas, kad tam tikra nuostata buvo Bendrijos teisės nuostata. Be to, jeigu valstybė narė perkelia reglamentą net šiek tiek kitokia forma, yra rizika, kad jo turinys bus pakeistas.

Nepaisant to, valstybės narės gali numatyti atitinkamas sankcijas, kurios nebuvo numatytos reglamente, ir gali toliau reguliuoti įvairius susijusius klausimus, kurių nereguliuoja reglamentas⁹ arba gali naudoti tinkamus metodus, siekiant užkirsti kelią Bendrijos taisyklių pažeidimui, jei nacionalinė teisė atitinka Bendrijos taisykles¹⁰. Remiantis Sutarties 10 straipsniu, valstybės narės netgi privalo imtis atitinkamų priemonių, kad užtikrintų šios Sutarties arba Bendrijos institucijų nustatytų pareigų vykdymą. Be to, pačiame reglamente gali būti numatytas reikalavimas valstybei narei priimti įgyvendinimo priemonės¹¹. Bendrijos reglamentų nuostatų inkorporavimo į nacionalinę teisę metodas gali būti pateisinamas tik išimtinėmis aplinkybėmis. Šiuo požiūriu Teisingumo Teismas byloje *272/83 Commission v Italian Republic*¹² pažymėjo, kad šiuo konkrečiu atveju sistemos, skatinančios gamintojų grupių kūrimąsi, taikymas Italijoje negalėjo būti užtikrintas vien tik Bendrijos reglamentų pagalba, ir labiau priklausė nuo nuostatų, priimtų Bendrijos, nacionaliniame ir regioniniame lygmenyje, suderinimo. Tokiomis ypatingomis aplinkybėmis, tas faktas, kad regioniniai įstatymai darnumo tikslu ir siekiant, kad jie būtų geriau suprantami asmenims, kuriems taikomi, inkorporuoja keletą Bendrijos reglamentų nuostatų, Teismo nuomone, negali būti laikoma Bendrijos teisės pažeidimu.

13. Atsižvelgdamas į tai, kad, išplėtus Bendrijos antrinių teisės aktų pinigų srityje taikymą į Lietuvą laikantis Sutartyje nustatytos procedūros, šie aktai bus tiesiogiai taikomi Lietuvoje, ECB siūlo išbraukti įstatymo projekto 3 straipsnį ir 8 straipsnio 1 dalį, kadangi šios teisės nuostatos tik kartoja Reglamento (EB) Nr. 974/98 2, 3 ir 14 straipsnius ir Sutarties 106 straipsnio 1 dalį. ECB mano, kad minėtos Reglamento (EB) Nr. 974/98 ir Sutarties nuostatos yra pakankamai nuoseklios ir

⁸ Kaip nurodyta Europos Bendrijų Teisingumo Teismo byloje *34/73 Fratelli Variola S.p.A. v Amministrazione italiana delle Finanze* [1973] ECR 981, „remiantis iš Sutarties kylančiais įsipareigojimais, priimtais ją ratifikavus, valstybės narės privalo netrukdyti tiesioginiam taikymui, kuris yra būdingas reglamentams ir kitoms Bendrijos teisės taisyklėms. Griežtas šios pareigos laikymasis yra būtina sąlyga vienalaikiam ir vieningam Bendrijos reglamentų taikymui visoje Bendrijoje“. Ši pozicija taip pat buvo pakartota byloje *50/76, Amsterdam Bulb BV v. Produkschap voor Siegerwassen* [1977] ECR 137.

⁹ Byla 50/76 nurodyta aukščiau.

¹⁰ Byla 39/70 *Norddeutsches Vieh- und Fleischkontor GmbH v Hauptzollamt Hamburg-St. Annen* [1971] ECR 49.

¹¹ Byla C-403/98 *Azienda Agricola Monte Arcosu v Regione Autonoma della Sardegna* [2001] ECR I-103.

¹² [1985] ECR 1057.

suprantamos, todėl jų nebūtina atkartoti ar atspindėti Lietuvos teisėje. Arba, šios įstatymo projekto nuostatos turėtų aiškiai nurodyti Bendrijos teisės aktus, kurių pagrindu Lietuvoje yra įvedamas euro.

14. Be to, įstatymo projekto 8 straipsnio 1 dalis mini nuorodas į litus šiose priemonėse: (i) teisės aktuose; (ii) sutartyse; ir (iii) kituose dokumentuose. Tuo tarpu Reglamento (EB) Nr. 974/98 14 straipsnis mini „teisės priemones“, kurias Reglamento (EB) Nr. 974/98 1 straipsnio antra įtrauka apibrėžia kaip „teisės ir įstatymines nuostatas, administracinius aktus, teismo sprendimus, sutartis, vienašalius teisės aktus, mokėjimo priemones, išskyrus banknotus ir monetas, ir kitas teisinę galią turinčias priemones“. ECB mano, kad, palyginus su tuo, įstatymo projekto 8 straipsnio 1 dalis yra nepakankamai tiksli, ir todėl siūlo ją išbraukti arba pakeisti įstatymo projekto tekstą, suderinant jį su Reglamento (EB) Nr. 974/98 nuostatomis.

Teisėtos mokėjimo priemonės samprata

15. Atsižvelgdamas į įstatymo projekto 3 straipsnio 2 dalyje nustatytą privalomą eurų banknotų ir monetų priėmimą, ECB supranta, kad tai nepažeidžia bendrojo šalių sutartinės autonomijos principo ir kad tai nedraus skolininkams ir kreditoriams susitarti dėl skolinių įsipareigojimų vykdymo negrynaisiais pinigais arba kita valiuta, nei yra teisėta mokėjimo priemonė. Siekiant patobulinti įstatymo projektą, ECB rekomenduoja patikslinti, kad įstatymo projekto 3 straipsnio 2 dalis nedraudžia šalims susitarti dėl kitokių skolinių įsipareigojimų vykdymo būdų. Be to, imperatyvios teisės normos arba paprotinė teisė gali nustatyti apribojimus nevaržomam grynujų pinigų naudojimui skoliniams įsipareigojimams vykdyti.

Eurų banknotų ir monetų bei euro centų monetų atvaizdų skelbimas

16. ECB pažymi, kad pagal įstatymo projekto 4 straipsnį Lietuvos bankas viešai skelbia informaciją apie eurų banknotų averso ir reverso bei eurų monetų ir euro centų monetų bendrosios pusės (reverso) ir nacionalinės pusės (averso) atvaizdus bei jų mokumo požymių aprašymus. ECB pritaria šiai nuostatai, kadangi ji leis Lietuvos visuomenei geriau susipažinti su eurų banknotais ir monetomis. Siekdamas užbaigtumo, Lietuvos bankas taip pat galėtų skelbti visų valstybių narių, įsivedusių eurus, monetų averso nacionalinius dizainus, kadangi iš įstatymo projekto 4 straipsnio neaišku, ar ši nuostata taip pat taikoma kitų valstybių narių išleistoms eurų monetoms.

Litų banknotų ir monetų keitimas

17. Įstatymo projekto 2 straipsnio 2 dalis, *inter alia*, apibrėžia terminą „litų keitimas į eurus“, kuris apima litų banknotų ir monetų keitimą į eurų banknotus ir monetas. Dėl tikslaus šios sąvokos apibrėžimo, ECB rekomenduoja išbraukti nuorodą į „lito centų monetas“. ECB supranta, kad bendra sąvoka „litų monetos“ apima tiek lito centų monetas, tiek litų monetas. Be to, ECB rekomenduoja patikslinti litų keitimo į eurus sąvoką, nurodant, kad kliento sąskaitų kreditavimas atitinkama suma eurai vykdomas atsižvelgiant į litų banknotų ir monetų keitimą, kadangi priešingu atveju tai gali būti painiojama su paprastu banko sąskaitų sumų litais konvertavimu į

eurus, kuris vyks dėl euro įvedimo nekeičiant banknotų ir monetų, kaip tai numatys Bendrijos teisės aktai.

18. ECB pritaria įstatymo projekto 5 straipsnyje numatyta nuostatai, pagal kurią Lietuvos bankas litus į eurus keičia neribodamas sumos ir neatlygintinai, o komerciniai bankai ir užsienio bankų filialai - ribotą laiką. ECB taip pat pažymi, kad Reglamento (EB) Nr. 974/98 16 straipsnis nustato, kad „*vadovaudamiesi*“ dalyvaujančių valstybių narių „*įstatymais ir praktika*“, valstybių narių banknotų ir monetų leidėjai toliau priima pirmiau jų išleistus banknotus ir monetas už eurus pagal perskaičiavimo kursą. Įstatymo projektas dabar tiesiogiai patikslina, kad Lietuvos bankas litų banknotus ir monetas į eurus keis neribotą laiką. ECB supranta, kad tai atitinka dabartinę Lietuvos banko taikomą praktiką, ir pritaria šiai nuostatai, kadangi ji didina teisinį aiškumą.
19. Papildomai Lietuvos institucijos gali nurodyti įstatymo projekte, ar užmokesčių, kuriuos ims bankai už keitimo operacijas praėjus laikotarpiui, kurio metu jie privalės keisti litus į eurus neatlygintinai, dydis būtų kaip nors ribojamas.

Perskaičiavimo kursas ir papildomos apvalinimo taisyklės

20. Perskaičiavimo kurso ir perskaičiavimo taisyklių atžvilgiu įstatymo projekto 6 straipsnis daro nuorodą į neatšaukiamai fiksuotą perskaičiavimo kursą ir ES teisės aktų nustatytas taisykles. Be to, šis straipsnis nustato negalutinių sumų apvalinimo taisykles, perskaičiuojant litus į eurus. ECB pažymi, kad tam tikromis aplinkybėmis gali būti tinkamas tikslesnis piniginių dydžių perskaičiavimas, ypač jei pritaikius bendrąsias apvalinimo taisykles būtų gaunami kitokie skaičiai, negu tikėjosi suinteresuotos šalys, pvz., vartotojai, kaip parodė neseniai Teisingumo Teisme nagrinėta byla¹³. Todėl Lietuvos institucijos gali laikyti svarbiu įvertinti kiekvieną atvejį atskirai, siekiant nustatyti, ar tarpinių sumų perskaičiavimas yra teisingas ir priimtinas.
21. Be to, Lietuvos institucijos gali nurodyti, kas ir kaip nustatys „tikslėsius išraiškos principus“, kaip nurodyta įstatymo projekto 6 straipsnio 3 dalyje, ir kokių taisyklių reikės šių principų taikymui.
22. Piniginių dydžių perskaičiavimo atžvilgiu ECB pažymi, kad įstatymo projekto 6 straipsnis nustato, jog keičiant ir perskaičiuojant litus į eurus, taikomas neatšaukiamai fiksuotas perskaičiavimo kursas, ir kad taikomos Bendrijos teisės aktų nustatytos perskaičiavimo taisyklės. Tačiau atrodo, kad įstatymo projekto nuostatos dėl piniginių dydžių perskaičiavimo nėra visais atvejais vienodos. Pavyzdžiui, įstatymo projekto 2 straipsnio 2 dalis nustato, kad litų keitimui į eurus yra taikomas neatšaukiamai fiksuotas perskaičiavimo kursas, tuo tarpu kitos nuostatos, pavyzdžiui, 7 straipsnis ir 8 straipsnio 1 dalis, mini piniginių dydžių perskaičiavimą „įstatymo projekte nustatyta tvarka“. Galiausiai, įstatymo projekto 11 straipsnio 2 dalis mini kainų perskaičiavimą taikant neatšaukiamai fiksuotą perskaičiavimo kursą įstatymo projekto 6 straipsnyje nustatyta tvarka. Aiškumo dėlei įstatymo projektas turėtų daryti vienodą ir aiškią nuorodą į Bendrijos reikalavimus dėl perskaičiavimo, siekiant išvengti klaidingo įstatymo projekto aiškinimo, dėl kurio Bendrijos apvalinimo ir išraiškos taisyklės nebūtų taikomos visomis aplinkybėmis.

¹³ Byla C-19/03, *Verbraucher-Zentrale Hamburg eV v. O2 (Germany) GmbH & Co. OHG*.

Indėlių ir sąskaitų perskaičiavimas

23. Įstatymo projekto 7 straipsnis nustato, kad indėliai ir kitos sumos klientų sąskaitose litais euro įvedimo dieną bus neatlygintinai perskaičiuojamos į eurus įstatymo projekte nustatyta tvarka.
24. Nors nebūdamas teisiškai būtinu, atsižvelgiant į Reglamento (EB) Nr. 974/98 14 straipsnį, įstatymo projekto 7 straipsnis papildo Bendrijos taisyklę, uždrausdamas bet koki užmokestį už indėlių ar kitų sumų perskaičiavimą. Tai atitinka geros praktikos standartus, apibūdintus 1998 m. balandžio 23 d. Komisijos rekomendacijos 98/286/ECB dėl mokesčių bankams už perskaičiavimą į eurus¹⁴ 2 straipsnyje. Papildomai ECB siūlo Lietuvos institucijoms įtraukti į įstatymo projektą nuostatą, teigiančią, kad sumos visų rūšių sąskaitose kredito įstaigose ir kituose subjektuose perskaičiuojamos neatlygintinai.

Finansinės atskaitomybės ir kiti susiję dokumentai

25. Įstatymo projekto 8 straipsnio 2 dalis nustato, kad finansinė, statistinė ar mokestinė atskaitomybė už laikotarpius iki euro įvedimo dienos sudaroma litais, jei kitais teisės aktais nenustatyta kitaip. ECB neprieštarauja šiai įstatymo projekto nuostatai, tiek, kiek ji atitinka Bendrijos teisę.

Nacionalinių orientacinių normų pakeitimas

26. Įstatymo projekto 9 straipsnio 1 dalis nuo euro įvedimo dienos pakeičia visas teisės aktų, sutarčių ir kitų dokumentų nuorodas į VILIBOR (*Vilnius Interbank Offered Rate*) nuorodomis į EURIBOR (*Euro Interbank Offered Rate*). VILIBOR vienos nakties paskolų palūkanų normos pakeičiamos nuorodomis į EONIA (*Euro OverNight Index Average*). ECB supranta, kad Lietuvos bankas šiuo metu skelbia VILIBOR pagal 1998 m. gruodžio 10 d. Lietuvos banko valdybos nutarimą Nr. 211¹⁵.
27. ECB supranta nebūsiant tarpinės stadijos, kurios metu būtų sukurtas nacionalinis VILIBOR substitutas. Todėl pritariama įstatymo projekto siūlomiems pakeitimams, kadangi jie prisidės prie pinigų rinkos Europos mastu vienybės stiprinimo ir panaikins nacionalines palūkanų normas. ECB taip pat pažymi, kad VILIBID (Vilnius Interbank Bid Rate), kuri šiuo metu skelbia Lietuvos bankas, siūloma panaikinti nuo 2006 m. sausio 1 d., kaip tai numatyta 2005 m. balandžio 28 d. Lietuvos banko valdybos nutarime Nr. 68. ECB taip pat siūlo įtraukti į įstatymo projektą nuostatą, leidžiančią šalims jų tarpusavio susitarimu nukrypti nuo šioje pastraipoje nurodytos taisyklės.
28. Atsižvelgiant į tai, kad VILIBOR bus pakeistas atitinkamomis euro zonos orientacinėmis normomis, įstatymo projektas turėtų nurodyti Lietuvos bankui nebeskelbti VILIBOR nuo euro įvedimo Lietuvoje dienos (išskyrus istorinius duomenis). Alternatyviai, ECB tikisi, kad Lietuvos bankas pakeis savo 1998 m. gruodžio 10 d. nutarimą Nr. 211, siekiant nutraukti VILIBOR skelbimą.

¹⁴ OL L 130, 1998 5 1, p. 22.

¹⁵ Valstybės žinios, 1998, Nr. 112-3121, su daliniais pakeitimais, padarytais 2005 m. balandžio 28 d. Lietuvos banko valdybos nutarimu Nr. 68 (Valstybės žinios, 2005, Nr. 59-2089).

29. Lietuvos institucijos turėtų peržiūrėti visus nacionalinius teisės aktus, siekiant patikrinti, ar VILIBOR pakeitimas EURIBOR arba EONIA yra visada tinkamas. Pavyzdžiui, 2000 m. birželio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos Nr. 2000/35/EB dėl kovos su pavėluotais komercinių sandorių apmokėjimais 3 straipsnio 1 dalies d punktas tiesiogiai reikalauja iš dalyvaujančių valstybių narių, kad apskaičiuojant baudas už pavėluotus mokėjimus, būtų taikoma palūkanų norma, kurią ECB naudoja savo pagrindinėms refinansavimo operacijoms.

Vertybinių popierių nominalios vertės pakeitimas

30. Pagal įstatymo projekto 10 straipsnio 1 dalį visų Vyriausybės vertybinių popierių, išleistų litais, nominali vertė pakeičiama konkretaus investuotojo kiekvienoje atskiroje sąskaitoje turimų vertybinių popierių bendrąją nominalią vertę padalijant iš euro ir lito perskaičiavimo kurso, padauginant iš 100 ir suapvalinant iki sveiko skaičiaus įstatymo projekto 6 straipsnyje nustatyta tvarka. Iš esmės tada vertybinių popierių nominali vertė išreiškiama euro centais. ECB pritaria numatytai valstybės skolos nominalios vertės pakeitimo tvarkai. Pasirinktas metodas, t.y. grindžiamas atskirais vertybinių popierių paketais ir apvalinimu iki euro centų yra panašus į metodą, kurį perėjimo į trečiąjį Ekonominės ir pinigų sąjungos etapą išvakarėse pasirinko daugelis valstybių narių.
31. Kaip siūloma įstatymo projekto 10 straipsnio 2 dalyje, 30 pastraipoje apibūdintas metodas taikomas ir kitiems nematerialiems skolos vertybiniam popieriams, jei emitentas ir tos emisijos vertybinių popierių turėtojai nesutaria dėl kitokio metodo. Tačiau neaišku, ar įstatymo projekto 10 straipsnio 2 dalis būtų taikoma konvertuojamiems skolos vertybiniam popieriams.
32. ECB pažymi, kad įstatymo projektas nereglamentuoja kai kurių klausimų, kuriuos kitos valstybės narės laikė tinkama reglamentuoti vertybinių popierių nominalios vertės pakeitimo atžvilgiu, pavyzdžiui: (i) išraiškos pakeitimo/nominalios vertės pakeitimo išlaidų perkėlimo emitentui/skolininkui ir (ii) trumpo termino išraiškos pakeitimo/nominalios vertės pakeitimo priemonių teisminiam užginčijimui.

Akcijų perskaičiavimas

33. Pagal įstatymo projekto 10 straipsnio 3 dalį, nuosavybės vertybinių popierių nominali vertė pakeičiama bendrą tos pačios klasės ir nominalios vertės išleistų vertybinių popierių nominalią vertę litais padalijant iš perskaičiavimo kurso ir iš išleistų tos klasės ir nominaliosios vertės vertybinių popierių skaičiaus. Be to, įstatymo projekto 10 straipsnio 4 dalis nustato, kad sprendimą dėl nuosavybės vertybinių popierių nominalios vertės pakeitimo (pageidaujama tikslumu, ne mažesniu kaip vienas euro centas) priima bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas ne vėliau kaip prieš 30 kalendorinių dienų iki euro įvedimo dienos, ir visuotinis akcininkų susirinkimas taip pat sprendžia, ar dėl keitimo į didžiąją pusę susidariusį įstatinio kapitalo padidėjimą padengti papildomais įnašais arba iš bendrovės lėšų, ar dėl keitimo į mažąją pusę susidariusį skirtumą pervesti į bendrovės rezervą. Įstatymo projekto 10 straipsnio 5 dalis reglamentuoja situacijas, kai bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas nepriima sprendimo nustatytu laiku ir nustato, kad nuo

pirmiau aprašytu būdu apskaičiuotos nuosavybės vertybinių popierių nominaliosios vertės eurais atmetama dalis, esanti po dviejų skaičių po kablelio ir gaunama vertybinių popierių nominali vertė sveikais euro centais. Dėl tokio keitimo gautas skirtumas pervedamas į bendrovės rezervą.

34. Šiuo atžvilgiu ECB pažymi, kad pagal Akcinių bendrovių įstatymo¹⁶ 40 straipsnio 6 dalį akcijos nominali vertė turi būti išreikšta litais be centų. Taikant 33 pastraipoje nurodytas perskaičiavimo taisykles, akcijos nominali vertė gali būti ne sveikasis skaičius. Todėl Lietuvos institucijos turėtų apsvarstyti Akcinių bendrovių įstatymo dalinį pakeitimą.
35. ECB taip pat pažymi, kad keitimas į eurus gali turėti įtakos įmonėms, kurios nėra bendrovės, veikiančios pagal Akcinių bendrovių įstatymą, todėl Lietuvos institucijos turėtų apsvarstyti, ar reikėtų nustatyti specialias taisykles tokioms įmonėms, ypač dėl jų įstatinio kapitalo, dalių ir kitokių kapitalo įnašų perskaičiavimo į eurus.

Dvigubas kainų nurodymas

36. Įstatymo projekto 11 straipsnis, kuris reglamentuoja dvigubą kainų nurodymą, nustato, kad: (i) asmenys, parduodantys prekes (paslaugas), bus įpareigoti nurodyti prekių (paslaugų) kainas eurais ir litais ne vėliau kaip 60 kalendorinių dienų iki euro įvedimo dienos ir 60 kalendorinių dienų įvedus eurą; (ii) nurodomos kainos bus apskaičiuojamos taikant neatšaukiamai fiksuotą perskaičiavimo kursą įstatymo projekto 6 straipsnyje nustatyta tvarka; (iii) kainų nurodymas eurais ir litais turėtų būti aiškiai suprantamas, neturėtų būti klaidinantis ar pateikiamas kartu su pernelyg gausia informacija.
37. Atsižvelgiant į 1998 m. balandžio 23 d. Komisijos rekomendaciją 98/287/EB dėl dvigubo kainų ir kitų piniginių dydžių nurodymo¹⁷, Lietuvos institucijoms siūloma apsvarstyti galimybę nustatyti, kad kainos, kurios buvo perskaičiuotos iš litų į eurus, apvalinamos iki artimiausio euro cento, ir pareigą aiškiai nurodyti, koku vienetu nustatoma kaina, ir kokia yra priešinė vertė. Galima būtų apsvarstyti ir kai kuriuos kitus klausimus, pavyzdžiui, dvigubų kainų nurodymą kvituose, atlyginimo lapeliuose ar kitose finansinėse ataskaitose.

Susidėvėjusių litų banknotų ir monetų keitimas

38. Dėl susidėvėjusių eurų banknotų ir monetų keitimo, kurį nustato įstatymo projekto 12 straipsnio 3 dalis, ECB pažymi, kad šios nuostatos neturėtų būti įstatymo projekte. 2003 m. kovo 20 d. ECB sprendimas ECB/2003/4 dėl euro banknotų nominalų, specifikacijų, atkūrimo, keitimo ir išėmimo iš apyvartos¹⁸ jau reglamentuoja šį klausimą, todėl, siekiant užtikrinti vienodą šio Sprendimo taikymą ir tokiu būdu apsaugoti žmonių pasitikėjimą eurų banknotais ir monetomis, valstybių narių, kurioms netaikoma išlyga, nacionalinės institucijos turėtų susilaikyti nuo Sprendimo įgyvendinimo nacionalinėje teisėje. Be to, Sprendimo ECB/2003/4 nereikia minėti įstatymo projekto priede, kuris išvardija įstatymo projektu įgyvendinamus Bendrijos teisės aktus.

¹⁶ *Valstybės žinios*, 2000, No 64-1914.

¹⁷ OL L 130, 1998 5 1, p. 26.

¹⁸ OL L 78, 2003 3 25, p. 16.

Atlyginimų, pensijų ir kitų socialinių išmokų perskaičiavimas

39. Įstatymo projekto 15 straipsnio 1 dalies 2 punktą paveda Vyriausybei parengti dalinius teisės aktų dėl atlyginimų, pensijų ir kitų socialinių išmokų pakeitimus. Įstatymo projektas nustato perskaičiavimo taisykles perskaičiuojant atlyginimus, pensijas ir kitas socialines išmokas į eurus, ir ECB supranta, kad toks metodas užtikrintų apvalinimo atlikimą neutraliu būdu arba gavėjų naudai. Tačiau Lietuvos institucijos turėtų atidžiai peržiūrėti atvejus, kai minėti dydžiai yra naudojami kaip tam tikra riba, o ne kaip mokėtina suma.

Tam tikrų „apvalių sumų“ koregavimas

40. ECB pažymi, kad įstatymo projektas nereglamentuoja tam tikrų „apvalių sumų“, tokių kaip baudų, rinkliavų, mokesčių ir pan. koregavimo, perskaičius jas eurai. Tokių sumų koregavimas po perskaičiavimo yra nacionalinių institucijų prerogatyva, kuri gali prisidėti prie didesnio teisinio aiškumo ir skaidrumo, ir bendros valiutos priimtumo.

Įstatymo projekto įsigaliojimas ir kai kurių kitų įstatymų panaikinimas

41. Dėl įstatymo projekto įsigaliojimo, įstatymo projekto 16 straipsnio 1 dalyje palikta tuščia nuoroda gali atrodyti šiek tiek klaidinanti, kadangi įvairios įstatymo projekto nuostatos neįsigalios tuo pačiu metu. Pavyzdžiui, nuostatos dėl dvigubo kainų nurodymo įsigalios iki euro įvedimo, tuo tarpu tam tikros kitos nuostatos gali įsigalioti tik nuo euro įvedimo Lietuvoje dienos. Bent jau dėl tam tikrų įstatymo projekto nuostatų, Lietuvos institucijos turėtų apsvarstyti galimybę nustatyti, kad jos įsigalios, jeigu ir tuo metu, kai Taryba, veikdama Sutarties 122 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka, nutars, kad Lietuva išpildė bendrai valiutai įvesti reikalingas sąlygas ir panaikins išlygą dėl Lietuvos arba kada toks panaikinimas įsigalios. Be to, Bendrijai priėmus šiuos sprendimus, Lietuvos institucijoms gali prireikti tam tikro laiko prieš įstatymo projekto įsigaliojimą peržiūrėti jo atitikimą naujai Bendrijos teisės aktų sistemai.
42. Įstatymo projekto 16 straipsnio 2 dalis nustato, kad praėjus 15 kalendorinių dienų nuo euro įvedimo dienos neteks galios kai kurie įstatymai, įskaitant Pinigų išleidimo įstatymą, Pinigų įstatymą ir Užsienio valiutos Lietuvos Respublikoje įstatymą, tačiau jais neapsiribojant. Dėl laikotarpio, prasidedančio po euro įvedimo ir pasibaigiančio penkiolikta dieną nuo euro įvedimo, minėti įstatymai, pagal įstatymo projekto 16 straipsnio 2 dalį, bus taikomi tiek, kiek jie neprieštarauja įstatymo projektui. ECB nuomone, įstatymo projekto 16 straipsnio 2 dalis turėtų būti iš dalies pakeista, nustatant, kad nurodyti įstatymai, tiek kiek jie susiję su nacionaline kompetencija pinigų srityje, panaikinami nuo euro įvedimo dienos, kadangi nacionalinės teisinės nuostatos pinigų srityje negali likti galioti įvedus eurą Lietuvoje. Kai tik įsigalioja išlygos dėl Lietuvos panaikinimas, t. y. nuo euro įvedimo dienos, visi klausimai pinigų srityje priklausys Bendrijos kompetencijai. Nuo tos dienos nacionalinės teisės nuostatos, reglamentuojančios nacionalinę valiutą, turės būti suderintos su Bendrijos teise ar, jei reikia, panaikintos. Svarbu pažymėti, kad nacionalinė teisė gali nustatyti keitimo tvarką, tačiau tik ta apimtimi, kuri yra deleguota Bendrijos teisės aktų arba kuri yra Bendrijos teisės aktuose nenumatyta ir jiems neprieštarauja.

43. ECB supranta, kad Lito komitetas, įsteigtas 1991 m. Pinigų išleidimo įstatymu, pastarajam netekus galios, bus panaikintas, o Lietuvos Respublikos Seimas nepriims jokie atskiro nutarimo dėl Lito komiteto panaikinimo. Tačiau Lito komitetui ar Seimui gali tekti panaikinti kai kurias 1993 m. birželio 14 d. Lito komiteto nutarimo dėl Lietuvos Respublikos nacionalinių pinigų įvedimo ir laikinų pinigų-talonų išėmimo iš apyvartos nuostatas, kurių pagrindu tam tikro nominalo litų banknotai ir monetos buvo išleisti į apyvartą. Lietuvos institucijos taip pat gali peržiūrėti kitus Lietuvos teisės aktus, priimtus Pinigų išleidimo įstatymo pagrindu, tokius kaip 1993 m. birželio 16 d. Lietuvos banko valdybos nutarimą Nr. 461 dėl Lietuvos talonų išėmimo iš apyvartos Lietuvoje¹⁹, kuris įpareigoja atlikti visus mokėjimus tik litais, ir 1993 m. liepos 30 d. Lietuvos banko valdybos ir Vyriausybės nutarimą Nr. 585 dėl prekybos užsienio valiuta uždraudimo Lietuvos Respublikos vidaus rinkoje²⁰, kuris, be kita ko, įpareigoja išreikšti visas kainas tik litais.
44. Įstatymo projekto 16 straipsnio 2 dalies 10 – 19 punktai panaikina Užsienio valiutos Lietuvos Respublikoje įstatymą²¹ ir jo vėlesnius dalinius pakeitimus. Šis įstatymas bendrais bruožais nustato, kad: (i) užsienio ir nacionaliniai asmenys turi teisę atidaryti užsienio valiutos sąskaitas Lietuvoje veikiančiose kredito įstaigose; (ii) užsienio valiutos keitimo paslaugas gali teikti tik licencijuotos kredito įstaigos; (iii) Lietuvos bankas gali nustatyti užsienio valiutos keitimo tvarką; (iv) užsienio valiuta gali būti naudojama mokėjimams negrynaisiais pinigais jei šalys taip susitarė; šalys taip pat gali susitarti naudoti eurus mokėjimams negrynaisiais ir grynaisiais pinigais; (v) užsienio institucijų suteiktos paskolos turi būti įregistruojamos Finansų ministerijoje (jei valstybė garantuoja jų gražinimą) arba Lietuvos banke; ir (vi) visos įmonės, įstaigos, organizacijos ir kredito įstaigos privalo tvarkyti savo apskaitą pagal oficialų lito kursą ir Lietuvos banko skelbiamus lito ir užsienio valiutos santykius.
45. Užsienio valiutos Lietuvos Respublikoje įstatymo atžvilgiu ECB supranta, kad, panaikinus šį įstatymą, užsienio valiutos keitimo paslaugos bus atliekamos pagal Finansų įstaigų įstatymą²², ir kad asmenys, turintys teisę teikti tokias paslaugas, nebūtinai bus tik kredito įstaigos. Be to, atrodo, kad, panaikinus Užsienio valiutos Lietuvos Respublikoje įstatymą, (i) pareigą pranešti apie sąskaitų atidarymą užsienyje reglamentuos kiti Lietuvos teisės aktai; (ii) užsienio asmenų suteiktos paskolos nebebus registruojamos; ir (iii) mokėjimai bet kokia užsienio valiuta bus leidžiami tiek, kiek šalys susitaria dėl tokio mokėjimo.
46. Užsienio valiutos įstatymo 6 straipsnis vertas ypatingo svarstymo. Šis straipsnis teigia, kad visos įmonės, įstaigos, organizacijos ir kredito institucijos privalo tvarkyti savo apskaitą pagal oficialų lito kursą ir Lietuvos banko skelbiamus lito ir užsienio valiutos santykius. Nors pastaroji nuostata yra naikintina, priėmus ir įsigaliojus įstatymo projektui, ECB pažymi, kad šiuo metu Lietuvos teisė numato fiksuotą valiutos kurso režimą. Todėl įvairūs teisės aktai daro nuorodą į dvi skirtingas

19 *Valstybės žinios*, 1993, No 25-587.

20 *Valstybės žinios*, 1993, No 34-790.

21 *Valstybės žinios*, 1993, No 28-640.

22 *Valstybės žinios*, 2002, No 91-3891.

sąvokas: (i) oficialų lito keitimo kursą; ir (ii) lito ir užsienio valiutų keitimo kursus, skelbiamus Lietuvos banko.

Oficialų lito kursą bazinės valiutos atžvilgiu nustato Lietuvos bankas, suderinęs su Vyriausybe. Šiuo metu pagal Lietuvos banko ir Vyriausybės priimtus nutarimus²³ lito bazinė valiuta yra euro. Lietuvos teisinės nuostatos, numatančios fiksuotą valiutos kurso režimą, turės būti panaikintos įvedus eurą Lietuvoje, atsižvelgiant į išimtinę Bendrijos kompetenciją valiutos kurso klausimais²⁴ (žr., pavyzdžiui, Sutarties 111 straipsnį).

ECB pažymi, kad šiuo metu Lietuvos bankas skelbia lito kursus pagrindinių valiutų atžvilgiu. Bendrai pastebint, atsižvelgiant į Bendrijos išimtinę kompetenciją valiutos kurso klausimais ir šiuo metu galiojantį rinką grindžiamą valiutos kurso režimą euro zonoje, Eurosistemos narys negali individualiai nustatyti ar „fiksuoti“ užsienio valiutų oficialių kursų euro atžvilgiu, įpareigojant rinkos dalyvius prekiauti remiantis šiais kursais. Tačiau Eurosistemos narys gali nustatyti orientacinius valiutos keitimo kursus pagal pačios Eurosistemos kriterijus ir metodologiją. Dalyvaujančios valstybės narės negali nustatyti tokių orientacinių kursų šalims, kurios, veikdamos sąžiningai, gali susitarti dėl kitokių valiutos keitimo kursų savo sandoriams, kurie paskui galėtų būti naudojami bet kokiems tikslams, įskaitant apskaitą ar finansinę atskaitomybę.

Kiti klausimai

47. Dėl baudžiamųjų nuostatų taikymo banknotų ir monetų padirbinėjimui, ECB pažymi, kad Lietuvos baudžiamojo kodekso 213 straipsnis nelaiko išimtų iš apyvartos banknotų ir monetų padirbinėjimo nusikaltimu, nors bandymui keisti tokias klastotes gali būti taikomos kitos Baudžiamojo kodekso nuostatos. Vis dėlto ECB siūlymu Lietuvos baudžiamoji teisė turėtų nustatyti apsaugą nuo litų banknotų ir monetų padirbinėjimo, net ir jiems nustojus būti teisėta mokėjimo priemone Lietuvoje, ypač atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos bankas juos keis į eurus neribotą laiką.
48. Finansų sistemos apsaugos nuo pinigų plovimo atžvilgiu ECB tikisi, kad visos institucijos ir subjektai, susiję su keitimu į eurą Lietuvoje, kategoriškai taikys visas priemones, būtinas užkirsti kelią pinigų plovimui. Specialia pastaba ECB pažymi, kad Pinigų plovimo prevencijos įstatymas²⁵ taikomas tik operacijoms, susijusioms su teisėta mokėjimo priemone esančiais banknotais ir monetomis (pinigų apibrėžimas pateiktas įstatymo 2 straipsnio 7 dalyje). Todėl nėra aišku, ar Pinigų plovimo prevencijos įstatymo reikalavimai būtų taikomi banknotų ir monetų, nesančių mokėjimo priemone, keitimui, ypač finansų įstaigoms ir kitiems subjektams priimant tokius

23 2001 m. birželio 28 d. Lietuvos banko valdybos nutarimas Nr. 112 dėl bazinės valiutos ir oficialaus lito kurso nustatymo (Valstybės žinios, 2001, Nr. 57-2073); 2001 m. birželio 25 d. Vyriausybės sprendimas (protokolo Nr. 30-18); 2001 m. birželio 28 d. Lietuvos banko valdybos nutarimas Nr. 113 dėl oficialaus lito kurso apskaičiavimo (Valstybės žinios, 2001, Nr. 57-2074); 2002 m. vasario 1 d. Lietuvos banko valdybos nutarimas Nr. 15 dėl bazinės valiutos ir oficialaus lito kurso (Valstybės žinios, 2002, Nr. 12-453); 2002 m. vasario 1 d. Vyriausybės nutarimas Nr. 157 dėl pritarimo Lietuvos banko pasiūlymui dėl bazinės valiutos ir oficialaus lito kurso ir Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimų pripažinimo netekusiais galios (Valstybės žinios, 2002, Nr. 12-417).

24 2004 m. lapkričio 4 d. ECB nuomonė Belgijos finansų ministerijos prašymu dėl įstatymo projekto, nustatančio mokesčių už valiutos operacijas, apimančias užsienio valiutą, banknotus ir valiutą (CON/2004/34).

25 *Valstybės žinios*, 1997, No 64-1502.

banknotus ir monetas, nesančius mokėjimo priemone. Todėl Lietuvos institucijos turėtų apsvarstyti, kokių veiksmų reikia imtis siekiant pašalinti šį neaiškumą. Be to, ECB pažymi, kad nėra aišku, ar pagal Pinigų plovimo prevencijos įstatymą Lietuvos bankas pats turi pareigą pranešti susijusioms nacionalinėms institucijoms apie įtartinas finansines ar kitas operacijas. Lietuvos institucijos galėtų apsvarstyti galimybę įtraukti tokią aiškią pareigą į Pinigų plovimo prevencijos įstatymą, ypač atsižvelgiant į tai, kad įstatymo projektas nustatys Lietuvos bankui pareigą neribotą laiką keisti neribotas litų, tiek esančių mokėjimo priemone, tiek ir nesančių tokia priemone, sumas į eurus.

49. Įstatymo projektas galėtų nustatyti specialias taisykles dėl ūkio subjektų pareigų, susijusių su prekybos automatų paruošimu keitimui į eurą. Iš esamo įstatymo projekto atrodo, kad visas ne bankų sektorius bus įpareigotas priimti tiek litus, tiek eurus kaip mokėjimo priemonę dvigubos apyvartos laikotarpiu, kas gali sukelti praktinių sunkumų, ypač jei perskaičiuojant litų sumas į eurus gaunami nesuapvalinti skaičiai.
50. Tam tikros įstatymo projekto nuostatos, pavyzdžiui 2 straipsnio 2 dalis, 3 straipsnio 2 dalis ir 4 straipsnis, mini „euro centų monetas“. ECB supranta, kad bendra sąvoka „eurų monetas“ apima euro centų monetas ir eurų monetas, ir todėl speciali nuoroda į euro centų monetas yra nereikalinga.
51. Ši nuomonė skelbiama ECB tinklalapyje.

Pasirašyta Frankfurte prie Maino, 2005 m. birželio 14 d.

[parašas]

ECB pirmininkas

Jean-Claude TRICHET